

Нестеренко О.М.

викладач кафедри публічного управління, адміністрування та права

Таврійський державний агротехнологічний університет

м. Мелітополь, Україна

ПРІОРИТЕТИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

В нинішній час виникла велика зацікавленість до соціальної мобільності як різновиду соціальної динаміки. Це пов'язано, перш за всього, з глобальною міграцією населення. В сучасних умовах значний вплив на структуру факторів соціальної мобільності здійснює міграційний рух населення. Для структур соціальної мобільності міграція є найскладнішим демографічним процесом.

Так, соціальна мобільність в глобальній соціальній структурі, перетворюючись в міграцію, набуває іншу по відношенню до себе форму існування і закономірності розвитку. З'являються нові суспільні відносини з приводу приналежності до діаспори і способу міграції.

Питання про інтеграцію іммігрантів, які належать до іншої цивілізаційної і культурної традиції в західних країнах, перетворилося в одне з ключових в політичній і суспільній дискусії. І. Семененко зазначає: «Від успішного рішення проблем регулювання імміграції і створення ефективних механізмів інтеграції мігрантів та їх нащадків багато в чому залежить забезпечення життєздатності західної демократії та наступності європейської цивілізаційної традиції» [2, 58].

Інтеграційна політика зарубіжних держав загалом зводиться до двох протилежних стратегій: асиміляція і мультикультуралізм.

На відміну від «заокеанських» країн традиційної імміграції, де політика мультикультуралізму прийшла на зміну асиміляційної стратегії приблизно в 60-і рр., європейські держави зіткнулись з масовою імміграцією тільки у післявоєнний період. Вплив імміграції на культурну і соціальну єдність нації-держави в Європі мало інший ефект, ніж у США.

Європейські держави, які мали в минулому вкрай негативний досвід міжнаціональних відносин, зіткнулись з небувалим у своїй історії явищем – масовою і дуже швидкою, по історичним міркам, появою на своїй території іншокультурних спільнот, які володіють етнічною і релігійною ідентичністю. Проблема взаємовідносин домінуючої нації і «околицьких» етносів (таких як ірландці і шотландці у Великобританії, корсиканці і бретонці у Франції, баски і каталонці в Іспанії і тд.) відійшли на другий план, пропустивши вперед питання взаємовідносин з великими спільнотами іммігрантів, які сформували в деяких країнах «паралельні спільноти».

Серед європейських країн, незважаючи на велику ступінь інтеграції в рамках Європейського Союзу, немає єдності думок по відношенню інтеграції іммігрантів. До недавнього часу ряд країн, таких як Німеччина, незважаючи на наявність великих спільнот іммігрантів, намагались «не помічати» свій імміграційний статус, що призвело до їх сегрегації. Однак в останні роки практично всі європейські держави були змушені визнати, що вони не можуть обходитись без імміграційної «підтримки» свого ринку праці.

Головною метою мультикультурної політики її прихильники називають організацію спільного проживання індивідів, груп, спільнот різної культурної і релігійної орієнтації за допомогою механізмів поєднання різних цінностей, уявлень, традицій, способів життя в межах «громадянської» нації [2, 65].

Єдиної думки щодо політики інтеграції іммігрантів на підставі мультикультурної стратегії в Великобританії не розроблено. Більш того, імміграційна політика держави і її мультикультурна стратегія стали об'єктом політичної боротьби. Прихильники мультикультурної стратегії вважають, що держава повинна сприяти не тільки збереженню культурних і інших ідентичностей в іммігрантів, але і їх розвитку. Говорячи інакше, держава повинна стимулювати і посилювати диференціацію суспільства, підтримуючи соціокультурні ідентичності національних меншин.

Противники мультикультурної стратегії і «позитивної дискримінації» підкреслюють, що мультикультурні програми, які концентрують увагу на

моніторингу етнічних меншин і наданні додаткових послуг темношкірому населенню і вихідцям із Азії, виявляються недоречними, які визивають суперечності між представниками етнічних спільнот. Мультикультуралізм, таким чином, протиставляє одні етнічні спільноти іншим. У Великобританії така політика призвела до того, «що сьогодні мультикультуралізм бачиться як щось необхідне для етнічних меншин і абсолютно марне та навіть шкідливе для білого населення Британії [4].

Мультикультурна стратегія інтеграції іммігрантів встановлює в суспільстві атмосферу напруженості і роздільності на етнічні (або расові і релігійні) анклавні. В сучасних містах західних країн сформувались «певні територіальні кластери», як правило в центральних частинах міста, а «корінне», біле населення «прагне покинути ці райони якомога швидше» [1, 227].

В результаті у Великобританії (як і в багатьох інших європейських країнах) сформувались спільноти іншої культурної і цивілізаційної орієнтації, які випадають із соціального (а іноді і правового) поля держави-реципієнта. Такі спільноти, які часто формуються на підставі не тільки етнічної, але і релігійної приналежності, сприймають «власну» культуру як ту, яка знаходиться в «чужому» світі.

Головним негативним наслідком мультикультурної політики, на наш погляд, є відсутності саме тієї національної єдності, що дозволить не тільки рухатись в одному позитивному напрямку, але і вдало долати кризові явища. Але теоретики мультикультурної стратегії, погоджуючись з необхідністю наявності єдиної ідентичності, розуміють під нею політичну ідентичність. Висловлюючись з цього питання, Б. Парекх зазначає: «Як і будь-яке інше суспільство, суспільство мультикультурне має потребу в цінностях, які б розділяла більшість, для своєї підтримки» І далі наполягає: «Така культура (мультикультурна), яка включає в свій контекст багато культур, може з'явитись тільки в результаті їхньої взаємодії і повинна підтримувати і підживлювати культурні відмінності» [3, 7] З точки зору такого підходу мультикультурна доктрина сприяє формуванню і

укріпленню інституту «громадянської» (політичної) нації при збереженні етнічної і культурної диференціації всередині суспільства.

Для формування такої єдиної «громадянської» нації в нинішніх умовах соціальної мобільності і масової міграції, необхідно акцентувати увагу на пріоритетному правовому вихованню осіб, які опинились в новому для себе оточенні.

Правове виховання мультикультурного суспільства, суспільства, яке існує в умовах соціальної мобільності, внутрішньої і зовнішньої міграції полягає у формуванні чітких концептуальних орієнтирів, які стали би основою життєдіяльності як для «нових» громадян, так і для «корінних» жителів тієї чи іншої країни.

До таких пріоритетів у правовому вихованні в нинішніх умовах, на наш погляд, слід віднести:

1. Визнання цінності людської особистості незалежно від ідентичності.

Результатом правового виховання повинно бути виховання такого громадянина, який володіє гарантованою державою сукупністю прав і обов'язків, який буде прихильником ідеалів демократії, ідеям соціального партнерства, який поважає національні і особистісні свободи як оточуючих, так і свої; громадянина, для якого пріоритетом діяльності стає повага до законів держави; громадянина, якого характеризує здатність до різноманітної і продуктивної діяльності на благо суспільства і держави, на благо особистості.

2. Закріплення моральності особистості.

Основні характеристики сутності громадянського виховання виходять з специфіки моралі особистості. Громадянське виховання регулює поведінку і свідомість особистості у всіх сферах суспільного і особистого життя – у праці, побуті, політиці, науці, сімейних, особистих відносинах. Людина повинна відчувати себе морально дієздатною, тому що моральна культура завжди існує поряд з правовою і є частиною правового виховання.

3. Формування толерантності як одного з основних пріоритетів в системі правового виховання.

Мультикультуралізм є одним із важливих аспектів толерантності, що полягає у вимозі паралельного існування культур з метою їх взаємного проникнення, збагачення і розвитку в загальнолюдському руслі масової культури.

4. Формування активної громадянської позиції громадянина через призму полікультурного виховання.

Виховання громадянина-патріота – це важлива задача будь-якої національної системи освіти і виховання в цілому. Прославлення своєї країни для підтримки патріотичного настрою зростаючих громадян – одна з обов'язкових функцій школи. Але сьогодні, необхідно включати в цей процес, виховання патріота, полікультурну складову. Не допускати звеличення одних груп населення країни за рахунок применшення достоїнств інших. Необхідно пояснювати дітям, що культура, історія, політика, мистецтво – це результат взаємовпливу різних етнічних і культурних груп людей, які населяють країну.

Література:

1. Антонова В.К. Великобритания обречена на мультикультурализм или мультикультурализм в Великобритании обречён? // Журнал исследований социальной политики. 2003. Т. 1, № 2. С. 213–230;

2. Семененко И. Интеграция инокультурных сообществ в развитых странах // Мировая экономика и международные отношения. 2006. № 10. С. 58–68;

3. Parekh V. Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity and Political Theory. London, 2000. С. 7-11;

4. Сайт газети The Daily Telegraph. URL: <http://www.telegraph.co.uk/>.